

EKSTRAORDINÆRT MØTE

i EØS-utvalget

fredag den 21. mars kl. 12.30

Møtet ble ledet av komiteens leder, *Thorbjørn Jagland*.

Finanskomiteens og kommunalkomiteens medlemmer var innkalt for å delta under behandlingen av sak nr. 1.

Til stede var:

Fra utenrikskomiteen: Thorbjørn Jagland, Inge Lønning, Åslaug Haga, Haakon Blankenborg, Julie Christiansen, Morten Høglund, Oddvard Nilsen, Christopher Stensaker, Jens Stoltenberg.

Fra EFTA/EØS-delegasjonen: Ivar Østberg, Reidar Sandal, André Dahl, Heikki Holmås.

Fra finanskomiteen: Siv Jensen, Svein Flåtten, Gjermund Hagesæter, Svein Roald Hansen, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen, Morten Lund, Per Erik Monsen, Tore Nordtun, Heidi Grande Røys, Jan Tore Sanner, Bjørg Tørresdal.

Fra kommunalkomiteen: Magnhild Meltveit Kleppa, Per Sandberg, Hans Kristian Hogsnes, Peter Gitmark, Sigvald Oppebøen Hansen, Kari Lise Holmberg, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, Anita Apelthun Sæle, Signe Øye.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Jan Petersen, finansminister Per-Kristian Foss og kommunal- og regionalminister Erna Solberg.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Øystein Børmer, Finansdepartementet, ekspedisjonssjef Sven Svedman, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Nina Bjerkedal, Finansdepartementet, ekspedisjonssjef Thorbjørn Gjølstad, Finansdepartementet og rådgiver Lillian Hatling, Kommunal- og regionaldepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Rune Resaland.

D a g s o r d e n :

1. Differensiert arbeidsgiveravgift.
2. Eventuelt.

S a k n r . 1

Differensiert arbeidsgiveravgift.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg vil bare minne om at vi har hatt denne saken til behandling flere ganger tidligere, sist 22. januar i år. Det er primært finansministeren og deretter kommunalministeren som håndterer dette, så jeg tror jeg skal avstå fra ytterligere innlegg på dette tidspunkt.

Statsråd Per-Kristian Foss: Foruten å minne om min forrige redegjørelse om samme tema den 22. januar vil jeg i denne redegjørelsen dele den inn i tre: Først om prosessen i forhold til ESA frem til nå, deretter om vurderinger av alternative virkemidler Regjeringen legger opp til, og til slutt noen få ord om mulighetene for å bringe saken inn for EFTA-domstolen.

Først om prosessen frem til nå. I 1999 avgjorde EFTA-domstolen at systemet med differensiert arbeidsgiveravgift innebar statsstøtte i EØS-avtalens forstand. ESA godkjente imidlertid en revidert ordning der visse typer virksomheter betaler høyeste sats uavhengig av arbeidstakers bosted. Denne ordningen er godkjent ut 2003. ESA har godkjent ordningen bl.a. på grunnlag av ESAs retningslinjer for støtte til ekstra transportkostnader i områder med lav befolkningstetthet.

ESAs regelverk for transportstøtte er ikke tilpasset et system med støtte gjennom differensiering av sosiale kostnader eller arbeidsgiveravgift. Med en fleksibel fortolkning av reglene er imidlertid den norske ordningen godkjent som en indirekte transportstøtteordning. I 2000 fattet EU-kommisjonen en negativ avgjørelse mot en svensk ordning med reduserte sosiale avgifter for deler av tjenestesektoren i Nord-Sverige. På bakgrunn av at regelverket skal praktiseres likt i hele EØS-området har ESA uttalt at den norske ordningen ikke lenger kan anses forenlig med EØS-avtalen. Norge er bedt om å meddele ESA innen 25. mars hvilke endringer vi vil gjøre for å bringe ordningen i samsvar med EØS-regelverket. Det har frem til nå pågått en dialog med ESA om mulige endringer.

Fordi den differensierte arbeidsgiveravgiften er en god og viktig ordning for næringslivet i distriktene, særlig i de nordligste fylkene, har Regjeringen arbeidet hardt for å beholde hovedtrekkene i dagens ordning.

Jeg har nylig hatt to møter med EU-kommissær Mario Monti om denne saken. På et av disse møtene deltok også statsministeren. Kommunalministeren og jeg har også nylig hatt møte med presidenten i ESA, Einar Bull. Disse samtalene og den videre dialogen med ESA har avklart at det ikke vil være mulig for Norge å beholde en ordning som i hovedtrekk er lik dagens.

Regjeringen har holdt en åpen linje om utviklingen i saken og har invitert til synspunkter og forslag fra dem som berøres av endringene. Representanter fra Regjeringen har hatt flere møter med bl.a. næringslivet og organisasjoner for å motta deres innspill.

Så noen ord om alternative virkemidler.

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk og har gjennomført store forbedringer i rammebetingelsene for næringslivet. Det kommer også næringslivet i distriktene til gode. Regjeringen vil sørge for at en omlegging av arbeidsgiveravgiften skjer på en måte som underbygger denne politikken. Vårt utgangspunkt er at de økte avgiftsinntektene ved en endring av dagens ordning skal tilbakeføres til de områdene som blir berørt.

Regjeringen vil derfor foreslå alternative virkemidler både for offentlig og privat sektor. De sysselsettingsmessige effektene av endringen vil således bli klart mer begrenset enn det som har blitt antydnet i den offentlige debatten, hvor tall mellom 30 000 og 60 000 arbeidsplasser har vært nevnt.

For næringslivet legges det opp til en ordning for nedsettelse av arbeidsgiveravgiften innenfor statsstøtteregulverkets bestemmelser om såkalt bagatellmessig støtte. Slik støtte kan ytes uten notifikasjon. Rammen er om lag 250 000 norske kr pr. foretak pr. år. En slik ordning må utredes nærmere og konkretiseres, men vil kunne kompensere store deler av foretakene i de berørte områdene.

For offentlig sektor legges det opp til en kompensasjonsordning gjennom økte rammeoverføringer. Dette vil i hovedsak gjelde kommunesektoren, men også statlige virksomheter i de berørte sonene, f.eks. de statlige helseforetakene.

Regjeringen tar sikte på å notifisere en transportstøtteordning for deler av det distriktpolitiske virkeområdet. Vi vil legge vekt på at en slik ordning skal være målrettet mot større foretak med ekstra kostnader til transport.

For å unngå at næringslivet i de berørte områdene opplever en brå og sterk kostnadsøkning, vil Regjeringen overfor ESA argumentere for å få godkjent en overgangsperiode i dagens sone 3 og 4. For sone 2 som i dag har 10,6 pst. i avgift, har ESA sagt at en overgangsperiode ikke er

aktuelt. Også næringslivet i de berørte områdene har overfor Regjeringen gitt uttrykk for at en overgangsperiode er viktig, uansett alternative virkemidler. Hvis ESA godkjenner en overgangsperiode, vil dette ifølge ESA være en ny ordning som i prinsippet er i strid med regelverket. ESA har derfor varslet at det må åpnes formell undersøkelsesprosedyre. På grunn av prosedyreregler om uttalerett mv. innebærer dette at endelig vedtak fra ESA sannsynligvis ikke foreligger før sent høsten 2003. Budsjettforslaget, altså for 2004, må derfor baseres på at vår notifikasjon av overgangsperiode blir godtatt. ESAs endelige vedtak vil imidlertid ikke ha innvirkning på budsjettvedtak om bagatellmessig støtte.

Tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark ville blitt sterkt rammet av en høy generell sats. Samtidig er tiltakssonen tynt befolket, og næringslivet er spesielt sårbar i dette området. Regjeringen tar derfor sikte på å videreføre den differensierte arbeidsgiveravgiften i tiltakssonen. Vi legger opp til å bruke ODA-avtalens protokoll 3 med samtykke fra Island og Liechtenstein for å nå frem på dette området. Prosessrisikoen anses som relativt liten fordi EFTA-domstolen sannsynligvis ikke har kompetanse til å overprøve vedtak fra EFTAs faste komite. Det er imidlertid en ikke ubetydelig risiko for politiske reaksjoner og mottiltak fra EU-pilaren. Det avgjørende i første omgang vil være å få Islands og Liechtensteins samtykke. Utenriksdepartementet har satt i gang en prosess for å få en rask avklaring på dette.

Primærnæringene, fiskeribasert næringsmiddelindustri og deler av landbruksbasert næringsmiddelindustri er ikke omfattet av EØS-avtalens statsstøtteregelverk. Regjeringen vil gå inn for å beholde dagens ordning for disse næringene.

I tillegg til den differensierte arbeidsgiveravgiften er også industriens fritak for elavgift problematisk i forhold til ESA. Det synes klart at dagens ordning ikke kan beholdes. Regjeringen vurderer derfor også å avvikle elavgiften for næringslivet. Dette vil bli kombinert med nye og sterkere virkemidler i energiøkonomiseringsarbeidet. Alternativet til en avvikling er ikke å beholde dagens system, men å innføre et system som også vil innebære noe elavgift for industrien. Det kan i så fall forverre rammevilkårene for næringslivet i distriktene. En avvikling av elavgiften vil derimot styrke næringslivet, også i distriktene.

Isolert sett ville det statlige provenyet ha økt med om lag 8,5 milliarder kr med en sats på 14,1 pst. i arbeidsgiveravgift for hele landet. Det aller meste av denne avgiftsøkningen tilbakeføres ved fortsatt 0-sats i tiltakssonen, bagatellmessig støtte og kompensasjon til offentlig sektor. Når en i tillegg tar høyde for en transportstøtteordning og en overgangsordning, vil allerede over 90 pst. av provenyøkningen kunne bli tilbakeført i 2004. Jeg understreker at dette er foreløpige anslag. Den konkrete utformingen av de alternative virkemidlene for offentlig sektor og alternative virkemidler overfor næringslivet vil Regjeringen komme

tilbake til i statsbudsjettet for 2004. Dette viser likevel at samlet sett vil endringene for distriktene bli langt mindre omfattende enn de ville blitt ved en full avvikling av dagens ordning uten alternative tiltak. Uten en god overgangsordning vil imidlertid avvikling av dagens ordning kunne medføre vanskeligheter for deler av næringslivet. Disse vanskelighetene må vektlegges overfor ESA for å sikre at vi får en best mulig overgangsordning.

Så noen ord avslutningsvis om forholdet til en mulig rettssak.

Det har blitt hevdet at Regjeringen om nødvendig bør vurdere å bringe saken inn for EFTA-domstolen for avgjørelse. Jeg legger til at i min forrige redegjørelse den 22. januar også holdt den muligheten åpen. Jeg vil derfor nå gå litt nærmere inn på dette. Domstolen avgjorde som sagt i 1999 at det norske systemet med differensiert arbeidsgiveravgift innebar statsstøtte og dermed måtte tilpasses EØS-avtalens regler for støtte. Det kan således ikke lenger argumenteres med at ordningen faller utenfor EØS-avtalens statsstøtteregelverk.

Ved en eventuell ny sak for domstolen ville Norge måtte basere sin argumentasjon på at ordningen faller inn under unntakene fra forbudet mot statsstøtte. Det unntaket som er relevant for arbeidsgiveravgiften, er ESAs retningslinjer om regional transportstøtte i tynt befolkede områder.

ESA godkjente i 1999 systemet for differensiert arbeidsgiveravgift på bakgrunn av en svært fleksibel tolkning av disse retningslinjene. Kommisjonen tok imidlertid avstand fra denne fleksible fortolkning av transportstøtteregelverket i forbindelse med avslaget på Sveriges søknad om nedsatte sosiale avgifter for deler av tjenestesektoren i Nord-Sverige.

Det anses svært lite sannsynlig at vi med gjeldende regelverk vil vinne frem i en eventuell rettssak. Når det gjelder hvilke former for statsstøtte som ut fra generelle, anerkjente formål kan tillates, er henholdsvis ESA og kommisjonen gitt vide fullmakter for skjønnsutøvelse. Det er lite trolig at domstolen vil gripe inn i den skjønnsutøvelse som bl.a. er nedfelt i ESAs og kommisjonens retningslinjer, så lenge skjønnsutøvelsen blir utøvet på en likeartet måte innenfor EØS-området.

Regjeringen vurderer derfor mulighetene for å vinne frem i en rettssak om å opprettholde dagens differensierte arbeidsgiveravgift som minimale. En rettssak ville også kunne blitt langvarig, og vi kunne risikert at bedriftene måtte betale tilbake fordelene av en redusert arbeidsgiveravgift etter 1. januar 2004. Næringslivet i de berørte områdene har også gitt uttrykk for at det ikke er ønskelig å bringe denne saken inn for EFTA-domstolen.

Jens Stoltenberg (A): Jeg takker for redegjørelsen og mener at det er nyttig at vi får en slik grundig gjennomgang av dette viktige tema.

Jeg mener at det som er i ferd med å skje, og det er riktig at det har skjedd over noe tid, er veldig galt fordi det aller beste og mest effektive virkemiddel vi har i distriktpolitikken, er den differensierte arbeidsgiveravgiften. Det er ikke noe annet virkemiddel som er mer målrettet, som er billigere og mindre byråkratisk enn den differensierte arbeidsgiveravgiften, og det er det bred enighet mellom Regjeringen og Stortinget om. Derfor er det veldig alvorlig at vi nå beveger oss i en retning hvor vårt viktigste distriktpolitiske virkemiddel er i ferd med å bli vesentlig svekket.

Selv om vi skulle være i stand til å tilbakeføre like mye penger, altså 8 milliarder kr, vil det likevel bli dårlig distriktpolitikk. Dette er ikke noen kritikk, men det er en konstatering av hva som blir resultatet hvis vi blir tvunget til å fjerne arbeidsgiveravgiften. Det skyldes simpelthen at arbeidsgiveravgiften er rettet rett mot det som er poenget, nemlig å subsidiere arbeidsplasser, mens alle andre tenkelige kompensasjonsordninger treffer dårligere og gir gale incentiver. For eksempel vil transportstøtte gi mye støtte til bedrifter i Utkant-Norge som har store utgifter til transport, men som godt kan ha få ansatte, mens bedrifter med mange ansatte, men lite transport vil få lite støtte. Det er å subsidiere de gale tingene i Distrikts-Norge, nemlig de som har mye transport, men få ansatte, i forhold til de som har mange ansatte og lite transport. Det betyr at f.eks. videreføring får lite støtte, men transport av råvarer ut av Distrikts-Norge får mye støtte hvis man går fra å kutte arbeidsgiveravgiften og over til å subsidiere transport. I tillegg er det å subsidiere miljøskadelig virksomhet framfor miljøvennlig virksomhet. Når vi ser på en del utkantstrøk og kommuner hvor man tar ut IT-teknologi til tjenesteproduksjon, vil de få 0 kompensasjon gjennom en transportstøtteordning, mens de ville få stor glede av redusert arbeidsgiveravgift.

Så vi er enige om at det som kan være i ferd med å skje nå, er galt. Det vi er i ferd med å forsøke, er å lage mye mer byråkratiske ordninger, med søknader, med dokumentasjon av transportstøtte og mye mindre treffsikre ordninger. I sum får vi mindre igjen for pengene, mer byråkrati og mer kostbare ordninger. Derfor er det kanskje tilfeldig at vi i dag har fått utdelt – i hvert fall ligger den på Arbeiderpartiets bord her – Høyres brosjyre ”Mer igjen for pengene!”, som handler om at man i Norge bruker mye penger i forhold til offentlige utgifter pr. innbygger, men får lite igjen for dem, og det er sosialistenes skyld, mens Høyre er for å få mer igjen for pengene. Det vi nå er i ferd med å gjøre, kanskje med Arbeiderpartiets støtte – jeg innrømmer det – er å søle til den beste distriktpolitiske ordningen vi har. Den er billig. Det er null byråkrati. Den er treffsikker. Vi innfører er byråkrati med mange hundre ansatte

som må sitte og vurdere søknader om kompensasjon for transportstøtte, som altså er en dårligere ordning enn det vi har i dag. Dette sier jeg fordi jeg er skuffet over EU, skuffet over at de har en så dårlig og prinsipielt sett gal tilnærming til distriktpolitikk. Både denne og den forrige regjeringen vet jeg har formidlet dette, men det kan nærmest ikke gjentas høyt og tydelig nok, fordi det er så stort og viktig, og det blir så feil det som er i ferd med å skje.

Vi har også skrevet brev om dette. Vi er opptatt av flere ting. Det ene er hva som kan gjøres for å beholde hele ordningen. Vi bad om en vurdering av spørsmålet om rettssak. Vi bad om vurdering av spørsmålet om ODA, protokoll 3, altså nærmest å suspendere eller gå utenom statsstøtteregulverket gjennom et mer politisk vedtak i den faste komiteen.

Når det gjelder rettssak, mener jeg at vi har fått en ryddig vurdering og aksepter det. Vi er enig i vurderingene om at det ikke er tilrådelig å ta sikte på å ende opp i EFTA-domstolen.

Når det gjelder bruk av ODA, protokoll 3, vil jeg si at jeg mener at vi der har fått et vesentlig mindre vurderingsgrunnlag. Vi har ikke fått en reell vurdering av de mulighetene den gir, bortsett fra at jeg hører at Regjeringen sier at man vil ta i bruk adgangen til å ta opp ting direkte i den faste komiteen, og på en måte gå utenom regelverket – ta i bruk den adgangen for Nord-Troms og Finnmark. Det er bra, men for oss er det ikke klart at man ikke kan gjøre det for resten av landet. Når det er fire dager igjen til brevet skal sendes, føler jeg at vi ikke har noe grunnlag for å være enig eller uenig i den vurderingen Regjeringen gjør, så det er en vurdering vi tar til orientering. Jeg mener jo at det aller beste hadde vært om man kunne ha kommet til at man kunne ha anvendt den samme bestemmelsen for større deler av det distriktpolitiske området, slik at man hadde beholdt differensiert arbeidsgiveravgift for større deler av området enn bare Nord-Troms og Finnmark. Dere sier at det er liten prosessrisiko, men dere nevner at det er mulighet for politiske sanksjoner. Det hadde kanskje vært nyttig å få noen flere vurderinger av dette, samtidig som jeg mener at man i EU burde være varsomme med politiske sanksjoner når man selv flere ganger i året bruker nøyaktig samme bestemmelse for å unnta seg selv for statsstøtteregulverket når man mener det er nødvendig. Da må vi kunne gjøre det ved et så spesielt tilfelle som det dette er.

Gitt at man kommer til at man ikke kan benytte ODA, protokoll 3, i større omfang enn det Regjeringen har foreslått, er vi enig i at de skisserte tiltakene er nødvendige tiltak – altså en transportstøtteordning, bagatellmessig støtte, og at man selvfølgelig kompenserer offentlig sektor. Men jeg er usikker på om det er tilstrekkelig, dels fordi det antydes at man nærmest skal sitte igjen med 10 pst. gevinst, at staten altså skal kompensere mindre enn de økte avgiftsinntektene man får ved å øke arbeidsgiveravgiften. Det blir vel ca. 850 mill. kr eller der omkring

hvis det er 10 pst. Det relevante tallet der er jo at privat sektor mottar 5 milliarder kr. Da blir kompensasjonen mindre enn 90 pst., og da er 850 mill. kr et betydelig beløp. I tillegg skjønner jeg det slik at det inkluderer overgangsordninger, som jo skal fases ut. Da kan nettokompensasjonen bli enda mindre. Derfor er vi opptatt av at det staten tjener på økt arbeidsgiveravgift, skal kompenseres krone for krone. Prinsipielt sett burde det egentlig vært kompensert litt mer, fordi man faktisk svekker virkemiddelet ved å ha dårlige virkemidler. Da mener vi at man må se om det er mulig å bruke mer på de virkemidlene man har foreslått, og at det må være enkelt å etablere et utviklingsfond i tråd med de strukturfond EU i dag har. Da er man i og for seg innenfor EU-regelverket og kan bruke betydelig beløp og slik sett kompensere 100 pst. Det burde være fullt mulig.

Oppsummert mener vi at det er riktig ikke å gå til EFTA-domstolen. Vi mener at vi ikke har noe grunnlag for å ta stilling til om ODA, protokoll 3, altså unntaksbestemmelsene, kunne vært brukt i større omfang enn det Regjeringen i dag legger opp til. Vi er glad for at de gjør det for tiltakssonen. Vi mener at de foreslåtte kompensasjonsordningene er bra, men at man burde ha tatt sikte på full kompensasjon, ikke delvis kompensasjon, og at tallet 90 pst. kan være litt misvisende, for det inkluderer en overgangsordning og inkluderer offentlig sektor.

Siv Jensen (FrP): Først vil jeg takke for redegjørelsen. Vår umiddelbare reaksjon er at det virker som om Regjeringen har gjort et skikkelig arbeid basert på den brede enigheten som lenge har vært i Stortinget om å bruke differensiert arbeidsgiveravgift som distriktpolitisk virkemiddel. Når den nå er truet, oppfatter vi at Regjeringen har snudd alle tenkelige steiner og forsøkt å finne alternative løsninger som er så gode som mulig når dette treffsikre virkemiddelet kanskje forsvinner.

Vi er for så vidt enig med Jens Stoltenberg i at noe av dette kan virke byråkratisk. Det ville være fordelaktig om Regjeringen forsøkte å gjøre det minst mulig byråkratisk og mest mulig treffsikkert. Men i hovedsak virker det som om Regjeringen har forsøkt å legge opp til et system som prøver å ivareta hensynene best mulig. Det er den umiddelbare reaksjonen fra vår side. Men vi må selvsagt ta forbehold om intern behandling hos oss, og også om at det som Regjeringen kommer tilbake med i budsjettet for 2004, er av en slik karakter som ble beskrevet her.

Bare en liten ting til som gjelder krone for krone-kompensasjon: Det er ikke gitt at det å kompensere direkte de midlene man taper i forbindelse med en avgift, virker på samme måte ved å kompensere i kronebeløp. Vi er ikke så opptatt av det som vi er av at de virkemidlene man tar i bruk, faktisk har effekt. Jeg synes man skal legge større vekt på

det enn å måle dette i kronebeløp, fordi det er faktisk resultatene som er avgjørende. Utgangspunktet vårt er at vi synes at Regjeringen har gjort et skikkelig stykke arbeid og den får støtte til den videre håndteringen av dette.

Inge Lønning (H): Det er lenge mellom hver gang man hører et så engasjert og veltalende innlegg i denne forsamling som det Jens Stoltenberg holdt. Det eneste kjedelige ved det er jo at den egentlige adressaten ikke er til stede og derfor gikk glipp av budskapet! Om det ville ha ført til at den andre parten hadde blitt overbevist om at vi har rett og at de tar feil, er jo et åpent spørsmål.

Det er vel bred enighet i Stortinget om at man så langt mulig skal forsøke med fredelige og diplomatiske midler og så vidt mulig unngå å sette hardt mot hardt. Det synes å være full enighet også i dette utvalget om at det å prøve på en rettsvist ville være svært lite tilrådelig når alle sakkyndige vurderinger tilsier at man etter all sannsynlighet ville tape den. For prinsippets skyld å gi seg inn i rettsvister som man helt eller nesten sikkert kommer til å tape, har lite for seg.

Det Regjeringen har gjort, er så langt jeg kan skjønne det som er Regjeringens plikt, nemlig å forsøke den diplomatiske vei så langt som overhodet mulig med alle tilgjengelige argumenter, uten at det har gjort det nødvendige inntrykk på den andre parten. Da er naturligvis det virkemiddelet som er tilbake, det som Regjeringen har forsøkt, og som den har gjort rede for, nemlig å finne kompensatoriske tiltak som så langt som mulig har den samme effekt. Minussiden ved det, som også finansministeren pekte på, er at tiltakene blir mindre treffsikre, og de har større administrative omkostninger. Det er selvfølgelig kjedelig. Men jeg er samtidig helt enig med Siv Jensen i at det overordnede hensyn her ikke må være å telle kroner, men å sikre så langt som mulig at resultatene blir de samme som den nåværende ordningen har for Distrikts-Norges vedkommende.

Til sist bare et lite hjertesukk: Forløpet av denne saken viser vel det som så langt også forløpet av EØS-forhandlingene viser, nemlig at vi ikke har all verdens styrke i en forhandlingsituasjon hvor ulikevekten mellom de to partene er så dramatisk iøynefallende som den er i dette tilfellet.

Heidi Grande Røys (SV): Vi kan vel òg frå SV si side slutte oss til analysen som Jens Stoltenberg hadde av den differensierte arbeidsgivaravgifta og måten den har verka på, at dette er det beste verkemidlet vi har hatt. Vi har jo i fleire år stressa både regjeringa Stoltenberg og Bondevik I, og no Bondevik II, på at ein måtte ha

alternativ på bordet, og at ein måtte gjere greie for kompensatoriske tiltak om vi ikkje fekk vidareført det til 2003. Det er jo seint at vi no eit halvt år før tida har på bordet ei utgreiing om kompenserande tiltak, og vi ser fram til å få dei referert enda meir detaljert, seinast i budsjettet, eventuelt òg i revidert, og finansministeren var jo inne på i den førre utgreiinga til dette utvalet at han òg kom til å kome med ein uttale i revidert. Vi er opptekne av det same som Arbeidarpartiet, at bedriftene, både dei private og dei offentlege, må kompenserast fullt ut, ikkje krone for krone nødvendigvis, men det vi set inn, må ha same effekt som vi ser at ordninga i dag har, og vi må vere sikre på at den treffer kvar enkelt bedrift. Eg er glad for utgreiinga av ODA-protokoll 3, men vi må òg følgje vidare det sporet som Arbeidarpartiet hadde, om ein kan vurdere den ytterlegare for å sjå om vi kan bruke den òg i resten av landet. I tilfelle støttar vi Regjeringa på det, og støttar òg at ein i alle fall går vidare på å prøve den i forhold til tiltakssona.

Elles er det berre til slutt å beklage at EU og ESA brukar tid på dette. Vi meiner sjølvstøtte at dette ikkje er statsstøtte, men at det er norsk distriktspolitikk for å halde oppe busetnad, geografi og å avdempe ein del av dei avstandsurempene som vi har i eit grissgrendt land som Noreg. Det er jo ein budskap som, slik Inge Lønning sa, ikkje når fram til dei som ikkje er her i dag, men som iallfall bør formidlast vidare.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg vil òg takka for utgreiinga. Eg synest jo det er trist å sitja her og konstatera med denne utgreiinga at det som vart sagt når det gjaldt EØS-avtalen i 1992, at skattar og avgifter skulle haldast utanom, dessverre ikkje viser seg å vera rett. Det var jo to års frist frå EU si side til å koma med merknader til norsk system, og det vart ikkje gjort då.

Senterpartiet sitt syn er at Regjeringa burde prøvd å følgja denne saka opp vidare overfor domstolen. Det blir jo sagt i annan samanheng òg at det er vanskeleg å nå fram, det vart sagt når det gjaldt Danmark, som gjekk til rettsak når det gjaldt tilsetjingsstoff i mat. Danmark har no vunne fram. Men eg skjønar jo her at det er brei semje om ikkje å følgja dette opp vidare. Vi har fryda oss over Arbeidarpartiet sitt engasjement. Vi hadde forventa at Arbeidarpartiet òg følgde opp i dag, ut frå det dei har sagt dei siste dagane, men eg ser dei òg no innfinn seg med det som Regjeringa gjer greie for. Det beklagar vi.

Så til dette som gjeld alternativ: Differensiert arbeidsgivaravgift er jo eit så kjempeviktig verkemiddel! Eg er overraska over at det blir fokusert så einsidig på tiltakssonen. Tiltakssonen og det som føregår innafør den, er jo veldig viktig å få til tiltak i forhold til, men eg vil minna om dei rundane som har vore, frå 1999, overfor dei 14 kommunane – det var altså berre 14 kommunar – som fekk høgare arbeidsgivaravgift i 1999. Næringslivet der vart lovt kompenserande

tiltak, og det har vore runde etter runde frå 1999 overfor kommunane, ved kvart budsjett og ved revidert nasjonalbudsjett. Det er løfte som har bleikna år for år. Vi finn grunn til å be om at Regjeringa ytterlegare vurderer unntak frå regelverket, altså det som er sagt når det gjeld ODA-protokoll 3, og vi finn grunn til å be om at Regjeringa går mye meir nøye inn i det som gjeld næringsliv utanfor tiltakssonen.

Så vil eg òg stilla spørsmål i forhold til offentleg verksemd. Er det slik at det er utelukka når det gjeld offentleg verksemd at ein ikkje der kan behalda dagens regelverk?

Jens Stoltenberg (A): Bare to presiseringer. Jeg er i utgangspunktet ikke uenig i det Inge Lønning sa, men for meg er det viktig, i forhold til at Regjeringen er innstilt på å avvikle den differensierte arbeidsgiveravgiften og isteden innføre kompenserende tiltak, å si at det er med et veldig viktig forbehold, nemlig at det gjør ikke Regjeringen for Nord-Troms og Finnmark. For slik jeg oppfatter det finansministeren sier, gir man for Nord-Troms og Finnmark ikke opp kampen for den differensierte arbeidsgiveravgiften. Man trosser EU og sier at vi benytter oss av ODA-protokoll 3, altså et komplisert ord for at man kan bruke sunn fornuft og politiske vurderinger framfor juridiske paragrafryttere, og så ta en beslutning. Det gjør EU flere ganger i året for å fatte politiske beslutninger, som rådet gjør, der man tilsidesetter en stivbeint praktisering av regelverket, og så sier den norske regjering – og vi er 100 pst. enig i det – at det bør vi gjøre for å bevare differensiert arbeidsgiveravgift i Nord-Troms og Finnmark. Så der er vi helt enig. Der er det ikke snakk om kompenserende tiltak, men det er simpelthen snakk om å si: Vi er uenig med ESA og tilsidesetter beslutningen, og gitt at Liechtenstein og Island er med – og det er jo viktig! – kan vi gjøre det samme som EU ofte gjør, med en helt tilsvarende bestemmelse. Så der er vi enig.

Men det som vi er opptatt av, er at vi mener at det ikke er godtgjort at man ikke kan bruke tilsvarende argumentasjon for resten av Norge, eller for deler av resten av Norge. Jeg forstår at tiltakssonen er mer nord enn resten av området nord for polarsirkelen eller nord for Dovre osv., men at det er noen dramatisk prinsipiell forskjell mellom å si at nei, nå setter vi oss utover statsstøtteregeverket fra Nordreisa, men ikke Sørreisa, eller hvor nå denne grensen går midt i Troms – jeg mener at det er ikke godtgjort. Og da må vi bare si, når det er fire dager igjen til fristen, at vi har ikke noe grunnlag for å støtte Regjeringen i at grensen går der. Vi mener altså at det ideelle var om man kunne ha sagt at når vi kan gjøre det for én del av Norge, burde vi også kunne gjøre det for en større del av Norge, eventuelt hele området der den differensierte arbeidsgiveravgiften brukes, altså sonene 5, 4, 3 og 2. Det er altså viktig for meg å presisere. Det er ikke snakk om kompenserende tiltak, men det er snakk om prinsipielt sett en annen tilnærming til spørsmålet om vi skal

gi opp kampen for differensiert arbeidsgiveravgift. Hvis resultatet blir at man da gir opp hele eller deler av den i resten av landet, sør for Nord-Troms og Finnmark, da mener vi at de foreslåtte kompensierende tiltakene er bra, men ikke tilstrekkelig.

Siv Jensen sier at det viktige er å måle effekt. Ja, det er jeg helt enig i, men poenget er jo at effekten av de nye tiltakene er dårligere enn det gamle. Det er ikke tvil om at en krone brukt på transportstøtte gir mindre distriktpolitikk enn en krone brukt på redusert arbeidsgiveravgift, fordi vi subsidierer de gale tingene, vi subsidierer trailerne i stedet for folk. Og da mener vi at vi i utgangspunktet, for å ha samme totale distriktpolitiske effekt, faktisk skulle øke bevilgningene, mens her legger man opp til å bruke pengene på en dårligere måte, i strid med det gode budskapet her, og i tillegg bruke mindre penger. Da blir summen helt åpenbart dårligere distriktpolitikk. Vi nøyer oss med å si at vi får bruke det samme beløpet, og mener at kravet må være at vi bruker totalt sett det samme beløpet, fordi effekten av hver enkelt krone er redusert, og da må vi i hvert fall opprettholde kronebeløpet. Og så sier vi at da får man gjøre som EU, som altså bruker mange hundre milliarder kroner på strukturfond – da får vi gjøre det samme.

Inge Lønning (H): Bare en liten replikk. Jeg synes fremdeles Stoltenberg argumenter veldig godt. Det eneste jeg er i tvil om, er hvem det er han forsøker å overbevise om hva, for det mangler en konklusjon. Den eneste konklusjon jeg kunne trekke ut, er at Arbeiderpartiet har behov for å reservere seg på ett punkt uten å innta et alternativt standpunkt, og samtidig gjentar han sitt hjertesukk om styrkeforholdet mellom kong Salomo og Jørgen hattemaker. Det er jo selvfølgelig riktig, men vi må vel tross alt ta til etterretning at vi lever i en verden hvor det ikke er full likestilling mellom de to partene, særlig ikke når Jørgen hattemaker i dette tilfellet er delt i tre.

Heidi Grande Røys (SV): Eit spørsmål: Har Regjeringa hatt kontakt med Liechtenstein og Island, og har ein fått signal på korleis dei vil sjå på den forståinga av ODA-protokoll 3 som Regjeringa her legg opp til?

Lederen: Er det flere som ønsker ordet? –

Da må man vel kunne si at det kom en rekke overraskende utspill her. Først kommer Stoltenberg med et voldsomt angrep på EU. Deretter kommer Regjeringens støtteparti med en klar støtte til Regjeringen som det ikke er så ofte kommer. Og så sier Senterpartiet at de fryder seg over

Arbeiderpartiet. Og til slutt har Stoltenberg sagt til oss nå at Troms og Finnmark ligger nord for alle andre steder!

Vær så god, finansminister!

Statsråd Per-Kristian Foss: Ja, leder, jeg vet ikke om jeg gleder noen ved å si at jeg faktisk er enig i Stoltenbergs forsvar av den differensierte arbeidsgiveravgiften, og har fremført det med engasjement og glød og på opptil flere språk overfor dem som er påvirkelig for slikt, uten at det har gitt noen veldig uttelling. Siden jeg overtok som finansminister, har jeg hatt anledning til å treffe en del andre kolleger som er medlem av EU. De har vært av forskjellig partifarge og fra forskjellige land, og de har i grunnen hørt hva jeg har sagt. Og så har de sagt at vi noterer oss det, men vi er glad vi slipper problemet. Så så veldig stor tilslutning har vi liksom ikke fått. EU har jo lagt opp til en revisjon av sine regler for regionalstøtte. De hadde lagt opp til det i utgangspunktet for 2004, som er såkalt Midterm Review. Men det har de bare utsatt, og har satt neste dato for iverksettelse til 2007. Jeg tror opptil flere i de herværende partier ville blitt overrasket over mitt glødende forsvar for de eksisterende ordninger – jeg skal ikke se på noen spesielt! Men det har vi ikke nådd frem med.

I forhold til rettssaken – og det var særlig Meltveit Kleppa som nevnte det – er grunnen til at vi vurderer, som jeg sa i innledningen, mulighetene for å vinne igjennom som minimale, at domstolen har prøvd den en gang før, og ESA tolket den gang retningslinjene slik at man må kunne si at det var en svært fleksibel fortolkning de gjorde. De tar ikke sjansen på å fortsette med det, og siden den gang har altså kommisjonen i realiteten tatt avstand fra ESAs fortolkning gjennom avgjørelsen i forhold til Sverige. De tingene sett i sammenheng gjør at vi nå har vurdert det slik at sjansen er minimal.

I den grad det kan være en støtte for det synet, har næringsorganisasjonene og fagbevegelsen sine egne vurderinger av dette, fordi de har også sine folk inne i systemet, nær sagt, iallfall i Brussel. Deres vurderinger er så langt jeg kan oppfatte, helt sammenfallende. De advarer også sterkt mot det av en annen grunn, og det er faren for å måtte leve i tre år med usikkerhet om ordningene ved en eventuell rettssak, og at bedriftene etterpå kan bli direkte erstatningsansvarlige for tre års forskjell i avgift f.eks. Så rådene er helt bastante både fra næringslivet i de angjeldende distriktssoner og fra de landsomfattende organisasjonene som står bak.

Jeg skal være veldig kort og svare på de øvrige tingene. Men jeg vil bare si generelt om ordningene er tilstrekkelige, at Stortinget får anledning til å vurdere når vi legger frem budsjettet, doseringen av ordningene. Men når 90 pst.-tallet ble brukt her, inkluderte det ikke f.eks.

muligheten for lette i elavgiften. Jeg legger ikke skjul på at det særlig vil kunne være en fordel for reiselivsbedrifter i distriktssonene, som har lite transportstøtte å få refundert, men for hvem elutgiftene er ganske vesentlige.

Ellers er jeg enig i at ordningene som EU praktiserer, er dårligere enn våre, som jeg nevnte. Det går allikevel an å gjøre dem mindre byråkratiske enn det en del EU-land praktiserer. Jeg er ikke enig i at ordningene med transportstøtte nødvendigvis er gale på kort sikt, men de gir gale incentiver på lengre sikt. Utviklingen av næringslivet gir det ikke riktige signaleffekter i forhold til. Men hvis man snakker om å gi støtte til eksisterende bedrifter fra ett år til et annet og det tredje og det fjerde, tror jeg at kompensasjonen vil være god.

Strukturfondtanken er vi også inne på, og vi har jo fond som vil kunne virke etter de retningslinjer som gjelder.

Når det gjelder spørsmålet om ODA-protokoll 3 kan benyttes for alt, hadde det vært usedvanlig behagelig, og vi kunne i grunnen sagt at hele ordningen tar vi som et unntak. Men vi legger da vekt på at det som er kravet i EØS-avtalen, er at det skal foreligge det som kalles i norsk oversettelse «usedvanlige omstendigheter». Jeg tror vi skal ha store problemer med å begrunne at ordningen i seg selv er «usedvanlig», tatt i betraktning at vi har fightet for den i noen år. Det er et argument på hele ordningen.

Så kommer vurderingen: Skulle man se på om det var større deler, f.eks. sone 3 og 4? Da har vi lagt til grunn at det faktisk at tiltakssonen er etablert med særskilt tunge støtteordninger også på andre områder – barnetrygd, studiefinansiering, personskatt og delt bedriftsskatt – er en så tydelig markering av at man ønsker å prioritere dette området, at det lar seg gjøre å argumentere godt for det, i tillegg til det jeg nevnte om spredt bosetting, polare områder og klimatiske forhold.

Jeg får vel bare si det slik at selv kommissær Monti, som er sydfra, for å si det sånn – fra det vi på norsk kaller Syden – hadde lært seg begrepet «arctic areas» om tiltakssone, og for å si det slik: Det hjalp godt. Det var bare en anekdote i forhold til det. Vi mener altså at å tenke seg hele eller mye større deler av ordningen tatt under «usedvanlige omstendigheter», vil være svært vanskelig.

Til Grande Røys vil jeg bare si at hvis EU, som vi har grunn til å tro, krever formell undersøkelsesprosedyre, krever det såpass lang tid at jeg ikke kan gi svar på det hun antydte, i revidert. Derimot har vi lovet Stortinget tidligere å komme med redegjørelsen om elavgiftsomlegging i revidert.

Når det gjelder Meltveit Kleppa, vil jeg kanskje be kommunalministeren vurdere det med offentlig virksomhet. Angående de

14 kommunene – det var de, ikke sant, som ble tatt ut av ordningen sist – synes jeg ikke det er grunn til å sette dem opp mot tiltakssonen, for det er tross alt i ytterkant av ordningene, og jeg oppfatter at tiltakssonen har betydelig verre forhold for næringsvirksomhet. Men jeg vil kanskje be kommunalministeren også kommentere forholdet for de 14 kommunene.

Utenriksminister Jan Petersen: Det var bare spørsmålet om kontakt med Island og Liechtenstein. Det har vi. Det endelige svaret er for så vidt ikke kommet, men vi har så langt gode forhåpninger om at vi vil få støtte i denne saken.

Statsråd Erna Solberg: Bare to korte bemerkninger. Det ene er til spørsmålet om offentlig sektor. Det er nok ikke tvil om at vi kunne holdt offentlig sektor utenom systemet. Men så er spørsmålet: Hvis vi vil ha et enkelt system, vil det være formålstjenlig å gjøre det? Offentlig sektor kan vi nå på så mange andre måter, rett og slett fordi det er på offentlige budsjetter, og vi kan trykke på så mange andre knapper for å gi samme tilbakeføringen av penger til de samme kommunene eller de samme etatene.

Det som er problemet, er at det kan oppstå helt nye konkurranseflater, for det er konkurranseflater mellom offentlig og privat virksomhet når det gjelder ting som skjer innenfor offentlig sektor. Og man ville fått et relativt byråkratisk system ved å skille ut det som kan være potensielle konkurranseområder, og det som ikke er potensielle konkurranseområder. Det ville krevd et mer detaljert og vanskelig system.

Da er det et betydelig enklere system å benytte seg av det inntektssystemet vi har, og finne måter å kompensere på gjennom det. Der har vi en rekke kriterier som kan gi gode distriktsindikatorer, og vi har altså tenkt å gå igjennom nå og se på det og sørge for å kompensere de enkeltkommuner som får endringer. I tillegg drar i dag særlig sykehussektoren og universitetssektoren, som er store statlige sektorer som er utenfor systemet, nytte av å få lavere arbeidsgiveravgift, fordi staten som sådan ikke praktiserer differensiert arbeidsgiveravgift på andre typer arbeidsplasser. Hvis vi opprettholder og lager enklere og ubyråkratiske systemer, ville det også si at offentlig sektor skulle ha et annet skatteregime enn det privat sektor har. Det ville skape veldig nye og store konkurranseflater og veldig mye byråkrati. Og vi kunne på et tidspunkt risikere å få denne type saker også opp senere.

La meg også bare si når det gjelder de 14 kommunene som kom i forrige runde, at ja, de har jo fått en gradvis nedtrapping over tre år, altså en overgangsordning for de virkningene de fikk, og den

overgangsordningen er blitt gjennomført i inntektene. Jeg er enig i at det har vært flere runder med diskusjoner i Stortinget om det.

Når det gjelder næringslivet i kommunene, har de fått mindre enn det de på et tidspunkt ble lovet av et flertall på Stortinget. Men jeg vil minne om at den regjeringen som satt opprinnelig, ikke gav fullt ut. Så kom en annen regjering som ikke gav fullt ut. Og så har den tredje regjeringen ikke gitt fullt ut heller. Det er vel en del av det et slikt system av og til blir: Vi klarer ikke alltid å følge opp alle de løftene som er knyttet til det.

Men vi har lagt opp til at alle disse tingene skal ses i sammenheng i budsjettet til høsten. Så må en da se i forhold til andre prioriteringer i budsjettet hvor mye en klarer å holde på av ekstraordinære tiltak. Når det gjelder en del virkemidler her, er de helt uavhengig av ESA-godkjenning. Det er spørsmål som er fritt valgt i Norge, f.eks. knyttet til spørsmålet om hvor mye penger vi vil satse på distriktsfond og utviklingstiltak.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg vil gjerne berre retta opp ei mistyding her i forhold til dei 14 kommunane. Det var ikkje mitt poeng å setja dei 14 kommunane opp mot tiltakssonen, men det som eg synest var viktig, var rett og slett å koma med ei påminning i forhold til kva ein viklar seg inn i dersom ein her lovar kompenserende tiltak, anten ein aktar å følgja det opp eller ikkje. Dei som skal få desse kompensasjonane, er avhengige av den årlege budsjetthandsaming.

Så har eg lyst til berre å stilla eit spørsmål avslutningsvis i forhold til handteringa vidare no overfor media. Er det slik at det frå Regjeringas side blir orientert til media det som har blitt sagt her?

Statsråd Per-Kristian Foss: Det substansielle innhold i spørsmålet om rettssak, ikke rettssak, tiltakssone og kompenserende tiltak har vi vært åpne på tidligere og akter ikke å legge noe skjul på heller etter dette. Det vi vil være tilbakeholdne med, er mer strategiske, taktiske vurderinger av forholdet til EFTA og ESA, naturlig nok.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Er den skriftlige redegjørelsen offentlig?

Jens Stoltenberg (A): Ellers kan vi sørge for at den blir det!

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg tror ikke det er noen statshemmeligheter her, nei.

Lederen: Da må vi si at møtet har vært oppklarende. Vi får bære over med at finansministeren ikke var mer presis enn en vanlig norsk pakketurist i sin omtale av de sydlige land i EU, «Syden»! Og vi får gå fra hverandre i enighet om at vi er glad for at han er finansminister og ikke utenriksminister!

S a k n r . 2

Eventuelt

Lederen: Ingen har bedt om ordet.

Møtet hevet kl. 13.25.